OMORUL CU PREMEDITARE: EXAMEN TEORETIC ȘI PRACTIC

Dragoș BUTUCEA

CZU: 343.61 butucead@gmail.com

In this article there is analyzed premeditated murder, as an aggravating circumstance of intentional murder, being highlighted in this regard the particularities of this crime, its historical evolution, the difference from other crimes and the conditions of its operation, being also proposed some recommendations for the improvement of the criminal legislation in the matter of premeditation.

Omorul – constituie cea mai gravă manifestare a violenței împotriva persoanei. Astfel, încălcarea dreptului la viață a persoanei creează o stare de frică socială și chiar un pericol pentru însăși existența societății.

Omorul săvârșit cu premeditare reprezintă, la rândul său, o modalitate agravată a omorului intenționat și presupune, pe de o parte, o concentrare a forțelor psihice ale făptuitorului, iar pe de altă parte, o pregătire a comiterii faptei, ceea ce asigură șanse sporite de reușită a omorului [1, p.168].

Pentru prima dată în istoria dreptului penal, conceptul de omor cu premeditare, drept circumstanță agravantă a omorului apare în legislația penală a SUA în anul 1794 cu scopul de a limita aplicarea în practica judiciară a pedepsei capitale [2, p.881], fiind preluată ulterior și de legislațiile altor state ale lumii, inclusiv România și Republica Moldova.

Fapta de omor cu premeditare este incriminată în marea majoritate a statelor europene, precum: Franța, Italia, Spania, Cehia, Finlanda, România, Moldova etc. De asemenea, există în lume și state care nu prevăd premeditarea ca o circumstanță agravantă a omorului, precum: Rusia, Ucraina, Polonia, Republica Belarus etc.

Drept premisă pentru incriminarea faptei de omor cu premeditare servește faptul că subiecții respectivei infracțiuni, la nivel volitiv, prezintă un pericol social mai sporit decât persoanele care comit omoruri neagravate, întrucât aceștia supun intenția lor criminală mai întâi unui proces meditativ ce presupune activități de ordin psihologic, menite să întărească intenția lor criminală, precum și activități de planificare a modului de săvârșire a infracțiunii pentru a spori rata posibilităților de succes a realizării acesteia.

În atare sens, desprindem și concluzia că infracțiunea de omor cu premeditare poate fi comisă doar prin intermediul intenției directe. Intenția indirectă nu este posibilă în cadrul acestei infracțiuni, întrucât odată ce făptuitorul a meditat asupra săvârșirii infracțiunii, precum și a trecut la efectuarea actelor de pregătire materială în vederea săvârșirii ei, este evident faptul că acesta conștientizează gradul prejudiciabil al faptelor sale, și anume, dorește survenirea lor, nu pur și simplu le admite.

Cu toate acestea, pe lângă intenția directă, încadrarea juridică a omorului cu premeditare mai presupune întrunirea a trei condiții obligatorii:

1. Trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârși omorul și până în momentul executării infracțiunii. Durata acestui interval de timp nu este fixă și nici nu poate fi dinainte stabilită. În fiecare caz, organul judiciar competent va constata dacă această condiție este sau nu îndeplinită, ținând seama de împrejurările concrete ale cauzei și îndeosebi, de particularitățile subiective ale făptuitorului [3, p.35]. Prin „particularitățile subiective ale făptuitorului" trebuie de înțeles: capacitățile intelectuale; experiența de viață; dexteritățile profesionale; viteza de reacție etc. [1, p.169]. Astfel, spre exemplu, unei persoane obișnuite o perioadă de timp de 5-10 min i-ar fi insuficientă pentru a premedita omorul, această perioadă de timp fiind prea scurtă, pe când în cazul unui colaborator al poliției, el fiind persoană instruită la nivel profesional în luarea promptă a deciziilor, același interval de 5-10 min, ar fi suficient pentru a reflecta pe deplin intenția infracțională și a lua astfel decizia de a comite ori nu infracțiunea.

2. Realizarea în intervalul de timp cuprins între momentul luării hotărârii infracționale și momentul începerii executării acestei hotărâri a proceselor de meditare și concentrare a forțelor, pentru asigurarea unui rezultat favorabil acțiunilor infracționale. În literatura de specialitate, s-a subliniat, însă pe bună dreptate, că actul meditativ, chibzuința, presupune că făptuitorul să se afle în condiții de normalitate psihică corespunzătoare, adică să nu fie cumva influențată de unii factori ce ar putea duce la diminuarea calității de gândire a persoanei, precum: stările obsesive, stările de tulburare psihică etc.

3. Întreprinderea în intervalul de timp care se scurge, din momentul adoptării hotărârii de a ucide până la săvârșirea propriu-zisă

a omorului de către făptuitor, a acțiunilor de pregătire materială de natură să întărească hotărârea luată și să asigure realizarea ei. Aceasta constă în astfel de acțiuni, precum: fabricarea mijloacelor sau instrumentelor de săvârșire a infracțiunii, racolarea participanților, înțelegerea prealabilă de a săvârși infracțiunea, crearea intenționată pe altă cale de condiții pentru săvârșirea infracțiunii etc.

Un aspect foarte important ce ține de condiția respectivă constă în faptul că actele de pregătire trebuie să fie efectuate anume cu intenția săvârșirii infracțiunii de omor, și nu a vreunei infracțiuni care poate intra în concurs cu infracțiunea de omor, întrucât astfel circumstanța premeditării nu va putea fi reținută.

Un alt aspect ce este necesar a fi menționat și care trezește dileme în doctrina juridică este cel cu privire la posibilitatea săvârșirii prin inacțiune a infracțiunii respective, unii autori susținând ideea imposibilității prezenței acțiunilor de pregătire materială în cazul săvârșirii prin inacțiune a omorului cu premeditare. Făcând o analiză mai aprofundată însă, susținem poziția că premeditarea este posibilă chiar și în cazul săvârșirii prin inacțiune a acestei infracțiunii. Întru argumentarea posibilității acestei situații, venim cu precizarea că din cadrul actelor de pregătire materială pentru comiterea infracțiunii de omor cu premeditare fac parte și astfel de acțiuni, precum: înțelegerea prealabilă pentru săvârșirea infracțiunii, racolarea altor participanți, culegerea de informații etc., care în sine pot fi comise și în cazul comiterii infracțiunii prin inacțiune.

Agravanta premeditării se poate răsfrânge asupra mai multor persoane care au participat la săvârșirea infracțiunii. Astfel în cazul în care cel ce a premeditat săvârșirea omorului a efectuat acte de pregătire împreună cu alte persoane care au cunoscut scopul pregătirii, agravanta premeditării se convertește într-o circumstanță reală și se răsfrânge asupra tuturor participanților [4, p.148].

În situația erorii, circumstanța agravantă a premeditării va exista atât în cazul *error in personam*, cât și în cazul *aberratio ictus,* deoarece aspectul important aici este ca făptuitorul să fi premeditat suprimarea vieții unui om [4, p.149].

De regulă, în majoritatea cazurilor, infracțiunea de omor cu premeditare se deosebește de infracțiunile adiacente prin caracterul său general în comparație cu cel special al altor norme.

În situația celorlalte forme agravate ale omorului, distincția principală se bazează fie pe obiectul juridic complex al celorlalte forme agravate, fie în complexitatea sporită a laturii obiective a acelor infracțiuni.

Din analiza făcută în lucrarea respectivă, spre final, venim cu recomandarea de a suplini art.77 din Codul penal al RM cu încă o circumstanță agravantă, și anume: „săvârșirea infracțiunii cu premeditare", întrucât circumstanța premeditării poate fi prezentă inclusiv în cadrul altor infracțiuni, fiind astfel inechitabil agravarea pedepsei pentru premeditare doar în cazul omorului. În acest sens, considerăm oportună existenta posibilității aplicării agravantei respective și în cazul celorlalte infracțiuni, cea mai optimă soluție în acest sens, după părerea noastră, fiind includerea premeditării la categoria circumstanțelor agravante din cadrul art.77 din partea generală a Codului penal al RM.

Referințe:

1. BRÂNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal: Partea specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7.
2. MANNHEIMER, Michael J. Zydney, Not the Crime but the Cover-Up: A DeterrenceBased Rationale for the Premeditation-Deliberation Formula În: *Indiana Law Journal*, 2011, vol. 86, pp. 880-937.
3. TOADER, T. *Drept penal. Partea specială*. București: Hamangiu, 2008. 504 p. ISBN 978-973-1836-85-0.
4. SLISARENCO, I. Esenţa premeditării ca circumstanţă specială care agravează răspunderea penală. În: *Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAIRM*: *Ştiinţe juridice* 2012, nr. XII(2), pp. 147-150 ISSN 1857-0976.

Recomandat
Dorina GUREV, dr., lector univ.